

Таким чином, в основних посівах в рисовому сівобігу в умовах лугово-каштанових ґрунтів України посів гречки сорту Шатіловська 5 доцільно провести у другій декаді липня.

У цих умовах створюються сприятливі умови для формування урожаю середньостиглих сортів, які здатні дати урожай понад 20 ц/га.

Спосіб посіву істотно впливає на врожайність гречки. Більш перспективним способом посіву можна вважати суцільного рядових (міжряддя 15 см) при нормі висіву 90 кг/га сім'я, який в порівнянні з широкорядним дозволяє отримати надбавку урожаю до 5-6 ц/га; врожайність сорту Шатіловська 5 в середньому за 3 роки досліджень становила 22,5 ц/га.

УДК 631.581.2

ПРОДУКТИВНІСТЬ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ ПО ЗАЙНЯТИМ ПАРАМ

М.І.КРАМАРЕНКО – к.с.-г.н., доцент

Степова зона – основний район виробництва товарного зерна озимої пшениці в Україні.

Наукою і практикою встановлено, що в районах недостатнього і нестійкого зволоження для одержання високих і стійких врожаїв озимих першочергове значення має здійснення таких заходів, що забезпечують максимальне накопичення та збереження вологи в ґрунті на час посіву з метою отримання своєчасних сходів та створення нормальних умов для перезимівлі посівів.

Такі умови на Півдні України створюються лише по чорним, зайнятим парам та на зрошенні.

Озиму пшеницю тут слід розміщувати в польових сівозмінах: 40-50% по чорних парах, 25-30% по зайнятих парах та 25-30% – після кращих непарових попередників – гороху, багаторічних травах, кукурудзі на силос. Так, в радгоспі "Більшовицький наступ" (нині КСП "Борозенське") Великоолександрівського району Херсонської області в середньому за (1972-1982 рр.) озиму пшеницю вирощували на 28% площі по зайнятому парі і отримали урожай 42,8 ц з 1 га зерна. В колгоспі (нині КСП ім.Петровського) Казанківського району Миколаївської області в середньому за 1982-1986 рр. озиму пшеницю вирощували по зайнятому парі, який складав 25,6% загальної площі посіву пшениці, де одержали урожай зерна по 36,5 ц з 1 га.

Одержанню вищеназваних врожаїв сприяли проведені науковцями кафедри дослідження в цих господарствах, які направлені на вивчення агротехнічних прийомів вирощування озимої пшениці.

На протязі десяти років з 1972 по 1982 рік на дослідному полі кафедри рослинництва в радгоспі "Більшовицький наступ" вивчали способи основного обробітку ґрунту зайнятого злаково-бобовою сумішкою пару в ланці одинадцятипільної сівозміни: зайнятий пар – озима пшениця – пропашні – чорний пар – озима пшениця. Основний обробіток зайнятого пару проводили відвальним плугом та плоскорізом КПТ-250 на глибину 20-22 і 25-27 см, і культиватором-плоскорізом КІШ-2,2 на глибину 10-12 см.

Ґрунт на дослідному полі південний малогумусний важкосуглинистий чорнозем з вмістом в одному шарі 3,13% гумусу з середнім вмістом фосфору та високим калію. За роки досліджень атмосферних опадів випадало від 266 до 461 мм.

По результатах дослідів встановлено, що доцільно обробіток зайнятого пару проводити культиватором-плоскорізом на глибину 10-12 см. При цьому способі обробітку зайнятого пару на час посіву озимої пшениці в півтораметровому шарі ґрунту зберігається на 227 м³ продуктивної вологи більше ніж по оранці на глибину 20-22 см і що дуже важливо, що у всі роки досліджень на глибині 10-12 см була достатня кількість вологи для одержання сходів озимої пшениці крім 1975 р., а по оранці її було недостатньо в 1974, 1975, 1979, 1980 і в 1981 роках, що приводило до пізніх та зріджених сходів.

Слід відмітити, що за всі роки досліджень по оранці опади, які випадали після проведення основного обробітку ґрунту до посіву повністю випаровувались в 1974, 1975, 1979, 1980, 1981 роках. В 1972, 1977, 1978, 1982 вони були використані на 5-6% і лише в 1976 році коли опадів випало 185 мм, за цей термін вони були використані на 34%. При розпушенні зайнятого пару культиватором-плоскорізом на глибину 10-12 см лише в 1974, 1978 та 1981 роках відмічена повна втрата опадів за термін від основного обробітку до посіву і майже повно – в 1975 році.

Основний обробіток зайнятої о пару культиватором-плоскорізом КПП-2,2 на глибину 10-12 см обумовив одержання в середньому за десять років прибавку урожаю озимої пшениці 2,6 ц зерна з гектару (таблиця 1).

Таблиця 1 – Урожай озимої пшениці в залежності від способів обробітку зайнятого пару, ц з 1 га

Способи основного обробітку	Роки										Середнє за 1972-1982 рр.
	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	
Оранка на 20-22 см	40,5	44,0	22,1	30,2	43,5	46,4	23,2	35,4	31,6	22,7	34,5
Оранка на 25-27 см	40,3	44,3	22,4	30,0	46,2	49,0	23,5	35,3	31,0	22,4	34,3
Плоскор. обробіт. на 20-22 см	41,7	45,2	24,6	32,4	44,7	47,2	27,6	37,6	32,8	25,2	35,9
Плоскор. обробіт. на 25-27см	41,5	44,9	24,2	32,1	44,4	47,6	26,1	37,2	32,6	24,9	35,5
Плоскор. обробіт. на 10-12см	42,4	46,2	26,8	35,1	45,7	46,3	28,4	38,7	35,1	26,5	37,1
НІР, ц з 1га	1,8	1,9	1,6	1,7	1,9	2,1	1,8	1,9	1,7	1,6	

Більш відчутну прибавку врожаю по цьому варіанту отримали в несприятливі по зволоженню 1975, 1976, 1979, 1981 та 1982 роках. В ці роки вона складала 3,5-5,2 ц з 1 га.

В сприятливі по зволоженню роки озима пшениця по оранці зайнятого пару на глибину 20-22 та 25-27 см формувала врожай близький до плоскорізного обробітку на такі ж глибини, а в окремі роки (1977-1978) перевищувала його.

При переході на плоскорізний обробіток ґрунту зайнятого пару стало питання ефективності заробки гною. В 1977-1979 роках ми перевірили способи заробки гною в зайнятому пару. Гній заорювали на глибину 20-22 см, заробляли дисковим луцильником ЛД-10 та важкою дисковою бороною БДТ-2,2. Встановлено, що кращим знаряддям для цих цілей була дискова борода, але перед цим треба розпушити ґрунт культиватором-плоскорізом на 10-12 см. Урожай озимої пшениці за ці роки склав 44,7 ц з 1 га, тобто був майже такий як і при заорюванні гною плугом.

В 1982-1986 роках на дослідних полях кафедри в колгоспі ім.Петровського (нині КСП) Казанківського району та в учгоспі СПТУ № 41 смт.Казанка Миколаївської області в 1986-1990 роках продовжували вивчати способи обробітку зайнятого пару. Тут, поряд з оранкою на глибину 20-22 см застосовували культиватор-плоскоріз КПП-2,2, дискові борони БДТ-2,2 та БДТ-7, а також комбінований агрегат АКП-2,5 на глибину 10-12 см і майже в усі роки відмічали перевагу останніх.

Ці господарства знаходяться на відстані 70-80 км на північний захід від радгоспу "Більшовицький наступ" Великоолександрівського району Херсонської області з майже такими ж ґрунтами та кліматичними умовами.

Так, за вказані роки в колгоспі ім.Петровського прибавка врожаю озимої пшениці складала 2,2-2,4 ц/га при проведенні основного обробітку зайнятого пару культиватором-плоскорізом КПП-2,2 на глибину 10-12 см та важкими дисковими боронами до 10 см в порівнянні з оранкою на глибину 20-22 см.

Догляд за зайнятим паром вели після плоскорізного обробітку протиерозійним культиватором КПЕ-3,8, а по оранці і обробітку важкими дисковими боронами – звичайним паровим культиватором КПС-4 та зубовими боронами.

Комбінований агрегат АКП-2,5, який застосовували при проведенні основного обробітку зайнятого пару в учоспі СПТУ № 41, зумовлював приріст врожаю зерна озимої пшениці на 2,7-3,0 ц/га проти оранки.

В останні роки для основного обробітку зайнятого пару використовують широкозахватні, комбіновані з дисковими або з гольчатими боронами знаряддя плоскорізного типу КПШ-9; КПШ-5; КР-4, ПЩН-2,5; АКП-5 та інше.

Таким чином, сталі врожаї озимої пшениці по зайнятим парам в посушливому степу України можна одержувати при проведенні основного обробітку важкими дисковими боронами, культиваторами-плоскорізами та комбінованими агрегатами різних модифікацій на глибину до 10-12 см з подальшим утриманням пару до сівби озимої пшениці в чистому від бур'янів стані.

УДК 631.6 : 631.8 : 5 : 631.4 (833)

ВПЛИВ СИСТЕМАТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ДОБРИВ НА ГУМУСНИЙ СТАН ТЕМНО-КАШТАНОВОГО ГРУНТУ В УМОВАХ ЗРОШЕННЯ

В.Є.ГАМАЮНОВ, О.І.СИДОРЄНКО – кандидати с.-г.наук, доценти

Рівень родючості зрошуваних темно-каштанових ґрунтів в значній мірі залежить від вмісту гумусу та його якості. Одним з шляхів збереження і відтворення родючості ґрунтів є використання добрив.

В 1982-1998 роках на землях КСП «Калініна» Чаплинського району Херсонської області, сівозміна кормозернова (люцерна, люцерна, люцерна, озима пшениця, кукурудза на зерно, кукурудза на